

WETENSCHAP & IDEOLOGIE

Draagt de wetenschap een vooringenomen, linkse bril, zoals ter rechterzijde wordt beweerd? Zijn er taboeonderwerpen waaraan niemand zich waagt? En in welke mate worden wetenschappers die onkiese

Besmet ideologie het onderzoek naar taalremediëring bij allochtone kleuters?

Verdrinken in het taalbad-debat

Ja, een taalbadjaar helpt. Neen, een taalbadjaar helpt niet. In de discussie over het wegwerken van de taalachterstand bij anderstalige kleuters zijn er meer meningen dan feiten.

HILDE VAN DEN EYNDE,
ILLUSTRATIE RHONALD BLOMMESTIJN

Kleuters die zwak scoren op Nederlands na de derde kleuterklas een jaar lang in een aparte taalklas zetten, om hen pas daarna naar de lagere school te laten doorstromen: voor minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA) leek zo'n maatregel gewoonweg een kwestie van gezond verstand.

Niet zo voor de meeste pedagogen en onderwijsdeskundigen, die in de media te hoop liepen tegen Weyts' voorstel. 'Een stigmatiserend en contraproductief taalpartheidsbeleid', noemde de docent pedagogische wetenschappen Orhan Agirdag (KU Leuven) de plannen van de minister om allochtone taalarme kinderen een jaar lang afzonderlijk les te laten volgen. En zijn collega Piet Van Avermaet, hoofd van het Steunpunt Diversiteit & Leren van de UGent, waarschuwde

dat taalarme kinderen afzonderen in een taalbadklas 'de kloof alleen maar breder riskeerde te maken'.

Op hun beurt kregen de tegenstanders van Weyts' taalbadplannen fors tegengas van academische collega's die wel heil zagen in zo'n tussenjaar. 'We kunnen toch niet gewoon blijven doen wat we altijd al deden, en vervolgens een andere uitkomst verwachten?', vroeg onder meer onderwijspsycholoog Wouter Duyck (UGent) zich hardop af. 'We moeten vaststellen dat de huidige aanpak niet werkt.'

'Voor elke pedagoog die wit zegt, zal ik u een pedagoog geven die zwart zegt', concludeerde Weyts daarop lapidair in de plenaire zitting van het Vlaams Parlement. 'Door elkaar om de oren te slaan met pedagogische inzichten, gaan we er niet komen. Het is zoals met statistieken. Daarmee kun je ook (...) altijd je gelijk bewijzen.'

Uitgesproken meningen

Als blijk van wantrouwen jegens de pedagogische wetenschap kon de ministeriële uitspraak tellen. 'En toch had de minister niet helemaal ongelijk', zegt Wim Van den Broeck, onderwijspsycholoog aan de VUB. 'Want in het debat voor of tegen taalbaden zijn er niet bijster veel wetenschappelijke studies om op voort te gaan - of in elk geval geen studies die relevant zijn

voor de situatie in Vlaanderen. Uitgesproken opvattingen onder wetenschappers zijn er daarentegen genoeg. Naar mijn smaak zelfs een beetje té uitgesproken.'

Over één zaak zijn alle onderzoekers het eens: van huis uit anderstalige leerlingen scoren in Vlaanderen zwakker op school dan van huis uit Nederlandstalige leerlingen. Onderzoek van onder anderen Agirdag en van Piet Van Avermaet (UGent) heeft dat boven alle twijfel uitgewezen. Ruim een op de drie allochtone leerlingen heeft bij het einde van het lager onderwijs minstens een jaar vertraging opgelopen, tegen minder dan een op de zes autochtone leerlingen. Ook zijn autochtone kinderen op het einde van de basisschool beduidend beter in wiskunde dan hun allochtone leeftijdgenootjes.

'Maar naar de vraag hoe je die achterstanden wegwerkt, is in Vlaanderen veel minder onderzoek gedaan', zegt Agirdag. Voor de superioriteit van Weyts' aanpak is in de literatuur alleszins geen enkele evidentie te vinden, zegt hij.

Ook Duyck, die voorstander is van taalbaden, kan geen studie opnoemen die het taalbadvoorstel van Weyts als

superieur aan de huidige aanpak ziet. 'Maar ook niet als inferieur eraan. Daarvoor zou je in de Vlaamse context twee groepen schoolkinderen met elkaar moeten vergelijken, waarbij de ene groep een taalbadjaar krijgt en de andere niet. En zo'n studie bestaat eenvoudigweg niet.'

'Het is ook niet makkelijk om zo'n studie op te zetten', zegt Van den Broeck. 'Het is complexe materie: je hebt te maken met echte kinderen in reële situaties, met allemaal andere socio-economische achtergronden en thuistalen. Overigens is zo'n studie in Nederland wel gevoerd: daar bleek uit dat er wel degelijk voordelen kunnen zitten aan een taalbadjaar, of aan extra lessen Nederlands (*zie inzet 'Schakelklassen en kopklassen', red.*)'

Meer Ideologie dan data

'Het debat wordt in Vlaanderen veel meer gedreven door ideologie dan door data', vindt Duyck. 'Er bestaan weliswaar heel wat studies naar

vragen stellen of onwelgevallige waarheden opdiepen, tegengewerkt? Een onderzoek van 'De Standaard' probeert klaarheid te scheppen.

HILDE VAN DEN EYNDE

de effecten van extra taalprogramma's bij kleuters, maar die zijn onderling slecht vergelijkbaar: wat "doet" men precies, over hoeveel uur taalremediëring gaat het, welke leeftijd en welke moedertalen hebben de kinderen? Ik sta dan ook versteld van de stelligheid waarmee de voorstanders, maar evengoed de tegenstanders van taalbaden het debat aangaan.

'Sommige collega's zijn van mening dat ons onderzoek ideologisch gekleurd is', beseft Agirdag. 'Maar ik vraag u: hebben deze mensen zelf ooit onderzoek naar de kwestie gedaan? Hebben zij hun bevindingen erover in

'Er is een ideologische stellingenoorlog bezig, met een groep onderzoekers die het debat zeer domineert'

WIM VAN DEN BROECK
Onderwijspsycholoog VUB

gezaghebbende tijdschriften gepubliceerd? Of verwijzen zij slechts naar andermans studies? En bezondigen zij zich daarbij wellicht aan *cherry picking*, door alleen die publicaties te citeren die hun eigen verhaal bevestigen?'

'Wim Van den Broeck heeft een zeer respectabel wetenschappelijk trackrecord,' zegt Agirdag over zijn collega, 'wanneer het gaat over dyslexie. Over dat onderwerp moet je mij niets vragen, ik kan er niets zinvol over zeggen. Ik zou andersom hetzelfde waarderen.'

Stellingenoorlog

Van den Broeck voelt zich niet geïsoleerd. 'Er is in Vlaanderen een ideologische stellingenoorlog gaande, met een groep onderzoekers die het debat zeer domineert,' zegt Van den Broeck. 'Het staat ons vrij om hen tegen te spreken. Ook wetenschappers hebben recht op hun mening, zolang ze maar transparant zijn over welke pet ze op hebben: die van academicus of die van privépersoon.'

Het Nederlandse onderzoek waarnaar Van den Broeck verwijst, is overigens niet in alle opzichten positief over de taalbadpak, zegt Agirdag. 'Maar belangrijker: de deelname eraan is vrijwillig en niet verplicht zoals

in het voorstel van Weyts. En ook autochtone taalarme kinderen kunnen instappen.'

Voor Piet Van Avermaet is het bestaan van de Nederlandse studie nieuw. 'Ze is een uitzondering,' zegt hij na lezing. 'Wellicht heeft de Nederlandse schakelklas een breder curriculum en ligt de focus er niet enkel op een taalbad Nederlands, zoals door Weyts wordt voorgesteld. We weten dat wanneer kinderen apart alleen extra Nederlands krijgen, het effect eerder negatief is. Maar als ze ook andere vakken krijgen waarin ze op een natuurlijke manier Nederlands leren, kunnen de effecten groter zijn.'

Dat politici door dit soort enerzijds-anderzijds al eens hun weg verliezen in het kluwen van meningen en onderzoeksuitkomsten, vindt Van den Broeck niet verwonderlijk. Ook Van Avermaet betreft de stellingenoorlog tussen wetenschappers weleens. 'In wezen zijn wij, academici, het onderling wellicht niet altijd zo oneens als het er voor de buitenwacht uitziet,' zegt hij. 'Het is een genuanceerde discussie, die publiekelijk niet altijd met alle bijbehorende nuances is te voeren. Ik denk al langer dat collega Wouter Duyck en ik eens zouden moeten samenzitten om het uit te praten. Het is er alleen nog niet van gekomen.'

Schakelklassen en kopklassen

In Nederland heeft men al meerdere jaren ervaring met taalbaden voor taalzwakke leerlingen. Basisscholen kunnen er **schakelklassen** inrichten, bijvoorbeeld tussen groep twee en groep drie (in Vlaanderen overeenkomend met de laatste kleuterklas en het eerste jaar lagere school). Maar ze kunnen leerlingen evengoed adviseren om een schakeljaar tussen twee andere basisschooljaren in te laten, als blijkt dat hun talige achterstand op een gegeven moment te groot wordt. Daarnaast kent Nederland **kopklassen bij de overgang basisschool-middelbaar onderwijs**. Inhoudelijk sterke leerlingen kunnen in zo'n kopklas een taalachterstand ophalen die hen verhindert door te stromen naar de sterkste richtingen van het voortgezet onderwijs.

Onderzoek van het Nederlandse Kohnstamm Instituut en de Radboud Universiteit Nijmegen heeft uitgewezen dat zulke schakelklassen, die in Nederland overigens geen vol jaar hoeven te duren en ook onder de vorm van extra lestijden na de gewone klasuren kunnen worden ingevuld, grotendeels slagen in hun opzet. Leerlingen gaan er **beter Nederlands** van lezen en spreken, **zonder dat hun andere vaardigheden erop achteruitgaan**. Vaak gaan hun rekenvaardigheden er zelfs samen met hun taalvaardigheden op vooruit. Opvallend is dat de **Nederlandse aanpak vooral goed werkt bij oudere leerlingen**, vooral in de kopklassen, en minder of niet bij jonge kleuters.

Anders dan in het voorstel-Weyts is de instap in een Nederlandse schakelklas vrijwillig en komen ook autochtone kinderen met een taalachterstand ervoor in aanmerking. (hvd)